

Raport științific

privind implementarea proiectului in perioada ianuarie – decembrie 2012

Spațiul identitar în literatura francofonă contemporană

Proiect PN II IDEI cod CNCSIS PN-II-ID-PCE-2011-3-0617, contract nr. 218 / 2011

Modul de realizare a obiectivelor

Anul 2012 a constituit o perioadă importantă de acumulări teoretice și de activități practice menite să contribuie la diseminarea rezultatelor cercetării întreprinse de membrii echipei acestui grant.

Activitatea s-a desfășurat conform planului stabilit în depunerea de proiect și prevăzut pentru anul 2012 în contract. Obiectivele prevăzute în acest plan au fost :

1. Parcurș bibliografic și aprofundarea cadrului teoretic al problematicii spațiale și identitare.
2. Valorificarea spațiului identitar în diferite zone geo-literare.
3. Abordarea spațiului identitar în diverse genuri literare.

Pentru realizarea acestor obiective s-au întreprins activități de cercetare și documentare de către toți membrii echipei, în țară și în străinătate (le vom menționa doar pe cele din urmă : stagiu de documentare la Bibliothèque de Strasbourg / Radu Petrescu, la Universitatea Bourgogne-Dijon și la Universitatea din Geneva / Liliana Foșalău, la Universitatea Est-Cr teil Paris / Simona Modreanu). In vederea valorificării optime a bibliografiei parcurse și a lărgirii perspectivelor teoretice avute în vedere, menționăm cele mai importante direcții de cercetare care au constituit baza de lucru pentru acest an și care asigură deschiderea către studii ulterioare, ce se vor concretiza în volumul de final de grant : configurații spatio-identitare în romanul francofon contemporan, pentru o nouă filosofie a spațiului, tipologii spațiale din perspectivă geopoetică, limba – spațiu al libertății scriitorilor francofoni, pentru o relectură a spațiului în poezia francofonă. S-a procedat constant și sistematic la aprofundarea cadrului teoretic inițial stabilit, urmărind diverse dezvoltări ale tratării problematicii spatio-identitare în literatura, în critica literară și în filosofie. S-a avut în vedere, conform obiectivelor anului actual, valorificarea spațiului identitar în câteva genuri literare, mai ales romanul, nuvela, poezia, eseul, memorialistica și literatura de călătorie. In privința zonelor geo-literare, s-a încercat o cât mai largă cuprindere (ce se va completa pe parcursul desfășurării proiectului), plecând de la francofonia europeană (Franța, România, Elveția,

Belgia), continuând cu cea africană și din Antile, apoi cu cea canadiană, în funcție și de direcțiile de studiu pentru care au optat membrii echipei de cercetare.

Astfel, tinerii cercetători au finalizat teza de doctorat (Brîndușa Ionescu – Poetica nuvelei la S. Corinna Bille – francofonie elvețiană) sau se află într-o etapă de importante acumulări în vederea redactării referatelor (Justin Ungureanu – teză despre francofonia canadiană / Nancy Huston). Cercetătorii cu experiență (Liliana Foșalău și Radu Petrescu) au întreprins diverse studii în vederea ilustrării poetice și critice a principalelor concepte teoretice ce permit analiza spațiului identitar în francofonia contemporană. Prima a continuat studiul francofoniei europene în sfera romanului (Vintilă Horia, Marius Daniel Popescu, Henry Bauchau, C.-F. Ramuz), sau a literaturii de călătorie (Nicolas Bouvier, Charles-Albert Cingria, Ella Maillart, Maurice Chappaz), extinzând studiul și în sfera traducerii terminologiei spațiale, cu implicații poetice identitare (cu accente pe problematica toponimiei și a interculturalității – la autori ca Maurice Chappaz, Jacky Rigaux). Cel de-al doilea și-a direcționat căile de cercetare spre francofoniile din Africa (Aimé Césaire) și Antile (Glissant și Chamoiseau). Directorul de proiect (Simona Modreanu) s-a axat pe o abordare filosofică a problematicii libertății pe care o revendică spațiul și identitatea, conform preocupărilor sale din ultimii ani. Autorii avuți în vedere sunt cei mai de mult cunoscuți (Cioran cu predilecție) sau unii care par a revoluționa discursul narativ francofon (ne referim aici la Marius Daniel Popescu).

Printre cele mai importante contribuții teoretice ce urmează a fi valorificate, care au stat la baza documentării din acest an, menționăm : Michel Collot – *Paysage et poésie. Du romantisme à nos jours, Les enjeux du paysage, L'Horizon fabuleux* ; Christophe Imbert et Philippe Maupeu (dir.) – *Le Paysage allégorique. Entre image mentale et pays transfiguré* ; Olivier Hambursin – *Récits du dernier siècle des voyages. De Victor Segalen à Nicolas Bouvier* ; Patrick Née – *L'Ailleurs en question. Essai sur la littérature française des XIXe et XXe siècles* ; Steven Wispur – *La poésie du lieu* ; Frank Lestringant et Sarga Moussa (dir.) – *Homo Viator. Le voyage de la vie* – RDSH nr. 245 / 1997 ; Anissa Talahite-Moodley – *Problématiques identitaires et discours de l'exil dans les littératures francophones*, Thierry Paquot, Chris Younès - *Espace et lieu dans la pensée occidentale. De Platon à Nietzsche*, Vincent Dabaene – *L'adieu au voyage. L'ethnologie française entre science et littérature*, Marie-Anne Gervais-Zaninger – *La Description*, Eliane Tonnet Lacroix – *La littérature française et francophone de 1945 à 2004*, Jean-Marie Privat și M. Scarpa (dir.) – *Horizons ethnocritiques*, Kenneth White – *Le Plateau de l'Albatros. Introduction à la géopoétique*. În privința operelor ce constituie obiectul cercetării noastre, adăugăm, la ceea ce apare deja menționat în diverse titluri de comunicări și articole publicate sau în curs de publicare : Edouard Glissant – *Pays rêvé, pays réel, Les Indes / Un champ d'îles / La terre inquiète*, Corinna Bille – *Rus, Russie, La montagne déserte*, Fernand Auberjonois – *Entre deux mondes, L'air d'Ailleurs*, Adrien Pasquali – *Le tour des horizons*, Maurice Chappaz – *Vocation des fleuves, Journal intime d'un pays, A-Dieu-Vat !, Chant de la Grande Dixence*, Ella Maillart – *Des Monts*

célestes aux Sables rouges, Oasis interdites, La voie cruelle, Croisières et caravanes. Bibliografia parcursă fiind mult mai complexă, am oferit aici doar o selecție de titluri.

Criterii de performanță și diseminarea rezultatelor

În privința diseminării am regrupat în două categorii contribuțiile noastre pentru acest an.

I. Participări la colocvii și simpozioane internaționale

Toți membrii echipei s-au implicat activ în activități de diseminare a rezultatelor cercetării.

Simona Modreanu a participat la trei colocvii – unul în țară, unul în Canada și unul în Franța, la Paris. Titlurile lucrărilor prezentate: *Lieux et non-lieux de la francophonie, L'autofiction, improbables rapprochements: Cioran et Maxime Roussy și Première oeuvre, dernière œuvre : écarts identitaires. Cioran et la bande de Möbius*. Liliana Foșalău a înregistrat tot trei participări la colocvii internaționale în țară, unul la Iași și două la Galați. Lucrările prezentate au fost : *Ecrire la Suisse. Ecrivains voyageurs en quête du pays, Le vin et ses espaces. L'interculturel du vin et quelques problèmes de traduction și Configurations spatio-identitaires dans Le Boulevard périphérique* de Henry Bauchau. Radu Petrescu a participat la două colocvii internaționale, unul în țară (Iași), unul în Franța (Paris). Lucrările susținute au fost : *Espaces identitaires dans Texaco* de Patrick Chamoiseau și « *There are more things* ». *Remarques sur la poétique de l'espace chez Saint-John Perse et Edouard Glissant*. Cei doi cercetători în formare au participat, la rândul lor, la colocvii organizate în țară, la Iași, Cluj și Pitești. Brîndușa Ionescu a prezentat următoarele comunicări : *Espace géographique et espace intérieur dans Dieu est né en exil* de Vintilă Horia și *Mes Départs / Panait Istrati – Le mirage de l'espace étranger*; Iustin Ungureanu este autorul următoarelor comunicări: *La chanson du Canada dans le roman Cantique des plaines* de Nancy Huston și *Nancy Huston : à la recherche d'une enfance fictionnelle*.

II. Articole și studii publicate în reviste cotate ISI, BDI, volume colective, acte ale unor colocvii și alte reviste acreditate și/sau de circulație internațională.

Pentru o reperare mai ușoară a acestora, am defalcat enumerarea lucrărilor pe nume. Detalii privind publicarea acestor lucrări vor putea fi găsite pe platforma CNCSIS și în pagina de prezentare a proiectului. În ceea ce urmează – contribuțiile fiecărui membru al echipei.

Sase dintre cele mai importante studii semnate de Simona Modreanu sunt: *Major language, minor destin ? The Space of francophone liberty. The case of the writer Marius Daniel Popescu*, articol acceptat spre publicare în *Cultura. International Journal of Philosophy of Culture and Axiology*, revista ISI aflată în Thomson Reuters, EBSCO, Arts & Humanities, etc; *Les "Cahiers" de Cioran, ou la lecture comme bouleversement*, în *Les journaux d'écrivains : Enjeux génériques et éditoriaux*, Berne, Peter Lang SA, Editions scientifiques internationales; *Limbă majoră, destin minor ? Spațiul libertății francofone*, « *Însemnări ieșene* », nr.10 / 2012; *Le*

paradoxe cioranien et la logique du tiers inclus, in *La France et la francophonie: stéréotypes et réalités. Image de soi, regard de l'autre; Lieux et non-lieux de la francophonie*, in *La francophonie problématique*, Junimea ; *La autoficción, conciliaciones improbables : Cioran y Maxime Roussy*, in *La Torre del Virrey. Revista de Estudios Culturales*, nr 13 / 2013, Valencia.

Liliana Foșalău a publicat patru articole (trei - unic autor, unul în colaborare cu Brîndușa Ionescu), toate în reviste cotate în baze de date internaționale și acreditate CNCSIS. Acestea sunt : *Espaces exilaires, espaces identitaires dans le roman francophone contemporain*, *Philologica Jassyensia* nr. 2 (16) / 2012 ; *Configurations spatio-identitaires dans Le Boulevard périphérique* de Henry Bauchau, in *Communication interculturelle et littérature*, Editura Institutul European ; *Le vin et ses espaces. L'interculturel du vin et quelques problèmes de traduction*, in *Discours spécialisé, traduction professionnelle*, Editura Universității « Dunărea de Jos », Galați ; *C.-F. Ramuz et la passion pour une écriture paysanne* (realizat împreună cu Brîndușa Ionescu), în *Interstudia* nr. 12 / 2012, « Discours et passions », Bacău, Alma Mater.

Radu Petrescu este autorul a trei studii ce abordează problematica spațiului la Patrick Chamoiseau, Edouard Glissant și Saint-John Perse : *Le Mento et son entour. Notes sur l'espace identitaire dans Texaco* de Patrick Chamoiseau, in *Philologica Jassyensia* nr. 2 (16) / 2012 ; *Espaces identitaires chez Patrick Chamoiseau*, in *La francophonie problématique*, Iași, Junimea (în curs apariție / 2013) și « *There are more things* ». *Remarques sur la poétique de l'espace chez Saint-John Perse et Edouard Glissant*, actes du colloque « Saint-John Perse, Aimé Césaire, Edouard Glissant : regards croisés », Paris, PUPS, 2013 (în curs de publicare).

Brîndușa Ionescu a publicat patru articole ca unic autor și reamintim că este, alături de Liliana Foșalău, coautoare la un articol deja menționat. Cele patru noi articole ale ei sunt : *Identité religieuse dans l'espace valaisan chez Corinna Bille*, in *Revue Roumaine d'Études Francophones*, publicație anuală a Asociației Române a Departamentului de Studii Francofone, Iași, Junimea, no. 4 / 2012 ; *Mes Départs* (Panaït Istrati) – *Le mirage de l'espace étranger*, in *La langue et la littérature – repères identitaires dans le contexte européen*, Editura Universității din Pitești; *L'identité de Mérette — étude intertextuelle de Emerentia 1713* (Corinna Bille), in *Mélanges francophones*, « Dialogues en francophonie » nr. 8 / 2013, Editura Universității „Dunărea de Jos”, Galați; *Espace géographique et espace intérieur dans Dieu est né en exil* de Vintilă Horia, în curs de publicare in *La Francophonie problématique*, Junimea (pentru 2013). Primele trei articole vor apărea în reviste cotate în baze de date internaționale.

Iustin Ungureanu, cel mai tânăr membru al echipei noastre, încheie acest an cu două articole (unul publicat, unul acceptat spre publicare). Ambele tratează opera autoarei de origine canadiană, Nancy Huston, care face obiectul tezei sale de doctorat. Aceste studii sunt : *La chanson du Canada dans le roman Cantique des plaines* de Nancy Huston, in *La francophonie problématique* și *Nancy Huston : à la recherche d'une enfance fictionnelle*, in *Espaces et quête*

identitaire dans le roman français actuel, Yvonne Goga et Simona Jișa (coord.), Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2012.

Au fost înregistrate 12 participări la simpozioane internaționale în țară (Iași, Galați, Pitești, Cluj) și în străinătate (Montréal, Paris), asigurându-se astfel o foarte bună activitate de diseminare a rezultatelor cercetării noastre în vederea unei cât mai bune vizibilități a mediului universitar românesc de cercetare în Europa și America.

Lucrările publicate și în curs de publicare respectă standardele prevăzute în contract și depășesc cu mult normele inițial propuse. Astfel, a fost acceptat spre publicare un articol ISI (în « *Cultura. International Journal of Philosophy of Culture and Axiology* », revistă indexată THOMSON REUTERS, EBSCO, SCOPUS, etc.), 9 articole în reviste cotate în baze de date internaționale / BDI (EBSCO, FABULA, MLA, Index Copernicus, International Bibliography & Directory Periodicals, etc.) și acreditate CNCSIS ((*Philologica Jassyensia*, *Interstudia*, *Langue et littérature. Repères culturels dans le contexte européen*, etc.), iar alte 9 vor apărea în volume colective ale unor colocvii (« *Zilele francofoniei* », « *Espace et quête identitaire dans le roman français actuel* », « *La langue et la littérature : repères culturels dans le contexte européen* », « *Récits de vie : mémoire, histoire, identité* », etc.) la prestigioase edituri universitare (Editura Universității « *Alexandru Ioan Cuza* » Iași, Casa Cărții de Știință Cluj, Editura Universității « *Dunărea de Jos* » Galați, Institutul European, Junimea), la edituri din străinătate (din Berna, Paris, Valencia), în *Revue Roumaine d'Etudes Francophones* (Junimea, Iași) și în volume colective ce vor apărea la Paris și Montréal, unde Simona Modreanu și Radu Petrescu au participat la prestigioase simpozioane internaționale (volumele vor fi publicate la Peter Lang International și Presses Universitaires de Paris Sorbonne).

Lucrările prezentate la colocvii și simpozioane, toate acceptate spre publicare, unele deja publicate, altele aflate sub tipar, toate purtând marca UEFISCDI (acknowledgement), se încadrează și în programul nostru de diseminare a rezultatelor. Aceste activități se vor materializa și în teme de lucrări de licență și master alese din sfera francofoniei studiată de noi în cadrul acestui proiect.

Toate criteriile de performanță și obiectivele științifice prevăzute în contract pentru anul 2012 au fost îndeplinite. Adresăm pe această cale mulțumiri Consiliului Național al Cercetării Științifice pentru Învățământul Superior și UEFISCDI pentru finanțarea acestui proiect și pentru șansa oferită prin această competiție cercetătorilor din România.

Director de proiect
Prof. univ. Simona MODREANU